

A photograph showing three people in a meeting. On the left, a man in a light blue shirt and maroon pants is leaning over, holding a blue tablet. In the center, a man with glasses and a blue sweater is looking at the tablet. On the right, a woman with short blonde hair is looking towards the tablet. They are in a bright room with a window in the background.

Omgaan met de medezeggenschapsregeling

Handreiking voor cliëntenraden

www.loc.nl

loc
Cliëntenraden

Uitgave van LOC Waardevolle zorg - mei 2020

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door alle bij LOC aangesloten cliëntenraden.

Wees welkom om de informatie uit deze brochure verder te verspreiden. Vermeld dan graag LOC als bron.

Download de PDF op www.clientenraad.nl

Voor al je vragen kun je terecht bij de vraagbaak van LOC

Deze is telefonisch bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 9:00 tot 17:00 uur op (030) 284 32 00. Je kunt ook mailen naar vraagbaak@loc.nl

Inleiding

Met de invoering van de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 (hierna: Wmcz 2018) moeten zorgorganisaties en cliëntenraden nieuwe afspraken maken. Deze afspraken leggen ze vast in een medezeggenschapsregeling. Deze regeling vervangt (voor een groot deel) het oude instellingsbesluit en de samenwerkingsovereenkomst die er al was tussen de zorgorganisatie en de cliëntenraad.

Voordat cliëntenraden en zorgaanbieders samen afspraken maken over medezeggenschap en deze vastleggen in de medezeggenschapsregeling, is het belangrijk om bij de basis te beginnen: effectieve medezeggenschap begint bij een heldere visie op medezeggenschap. Een gedeelde visie is de basis om verder in gesprek te gaan over 'hoe doe je dan medezeggenschap'. En om goede afspraken te maken tussen cliëntenraad en bestuur. Deze afspraken kunnen vervolgens worden vastgelegd in de medezeggenschapsregeling¹.

Samen met verschillende brancheorganisaties heeft LOC Waardevolle zorg een model voor een medezeggenschapsregeling gemaakt. In dit model is voor een groot deel van de afspraken die gemaakt moeten worden, al een voorzet gegeven. Deze teksten kunnen gebruikt worden of aangepast worden. Daarnaast legt het model een aantal keuzes voor die cliëntenraden en zorgorganisaties samen moeten maken. Het is een steun in de rug, zodat niet iedereen het wiel opnieuw hoeft uit te vinden.

In de model medezeggenschapsregeling staan:

- afspraken die vanuit de Wmcz 2018 in de medezeggenschapsregeling opgenomen moeten worden;
- afspraken over faciliteiten (voorzieningen, middelen en ondersteuning);
- rechten en plichten van de zorgorganisatie en de cliëntenraad.

Als er een cliëntenraad is, moet de instelling met de cliëntenraad overleggen over de medezeggenschapsregeling. De cliëntenraad heeft vervolgens instemmingsrecht op deze regeling (artikel 8 lid 1 sub a Wmcz 2018). Als er nog géén cliëntenraad is, moet de zorgorganisatie overleggen met een groep die representatief is voor (de vertegenwoordigers van) hun cliënten, of met een cliëntenorganisatie zoals LOC. Ook deze groep heeft instemmingsrecht op de medezeggenschapsregeling (artikel 8 lid 8 Wmcz 2018).

De medezeggenschapsregeling is zo geschreven dat deze bruikbaar is voor een zorgorganisatie met één cliëntenraad en een zorgorganisatie met meerdere cliëntenraden. Ook heeft het model een bijlage waarin de positie van de centrale cliëntenraad beschreven wordt. Hierin verdelen de lokale cliëntenraden en de centrale cliëntenraden de bevoegdheden die in de Wmcz 2018 staan.

Belangrijk:

Op de eerste pagina van de medezeggenschapsregeling moet vermeld worden om welke zorgorganisatie (vanaf nu: instelling) het gaat en welke cliëntenraden onder deze regeling vallen. Vermeld daarom ook de locatie of het onderdeel waarin de cliëntenraad actief is.

Leeswijzer handreiking

Deze handreiking gaat in op een aantal onderdelen van de model medezeggenschapsregeling. De handreiking is geen artikelsgewijze toelichting op de regeling. De artikelsgewijze toelichting maakt onderdeel uit van het model (zie de toelichtingen in de kaders) en is samen met de brancheorganisaties geschreven. De artikelsgewijze toelichting is dan ook voor alle betrokken partijen.

Deze handreiking is nadrukkelijk geschreven om cliënten(raden) te ondersteunen bij het opstellen van een goede medezeggenschapsregeling. Ze gaat vooral in op onderdelen van de model medezeggenschapsregeling die van belang zijn voor cliëntenraden, waarbij cliëntenraden een keuze hebben en zij rechten kunnen houden op basis van hun oude samenwerkingsovereenkomst.

¹ Met de handreiking 'Visie op medezeggenschap' biedt LOC handvatten, vragen en tips voor een constructief gesprek over de visie op medezeggenschap. Deze handreiking is te vinden op www.clientenraad.nl.



Per artikel

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In dit artikel worden de belangrijkste begrippen in de medezeggenschapsregeling beschreven.

b. *bestuur*

In de artikelsgewijze toelichting staat al dat iemand namens het bestuur de gesprekspartner kan zijn van de cliëntenraad. Het is belangrijk om in de regeling te benoemen welke functionaris de gesprekspartner van de cliëntenraad is.

c. *cliënt*

Alle mensen die zorg krijgen van de instelling. In de jeugdzorg zijn dit zowel kinderen en jongeren als hun ouders en/of verzorgers.

g. *Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCvV)*

Cliëntenraden kunnen kosteloos gebruikmaken van de LCvV. De kosten zijn voor de instelling. Wanneer de instelling is aangesloten bij één van de brancheorganisaties die de LCvV instandhouden betaalt zij een eigen bijdrage. Is dit niet het geval betaalt de instelling de kostprijs. Het is belangrijk dat de LCvV in stand gehouden wordt door zoveel mogelijk branche- en cliëntenorganisaties. De LCvV wordt op dit moment (2020) in stand gehouden door LOC Waardevolle zorg, LSR, VraagRaak, ActiZ, GGZ Nederland, NVZ en VGN.

Artikel 3 Taakopvatting cliëntenraad

De cliëntenraad heeft vanuit de Wmcz 2018 drie taken te vervullen. Deze worden genoemd in de regeling, zodat voor alle betrokkenen helder is wat de cliëntenraad dient te doen. De genoemde taken zijn het minimum vanuit de Wmcz 2018. Het staat cliëntenraad vrij om meer taken aan de regeling toe te voegen.

Artikel 4 Samenstelling van de cliëntenraad

Lid 1 Aantal leden

In de model medezeggenschapsregeling is gekozen voor een minimum aantal leden van 3. Dit om ervoor te zorgen dat de cliëntenraad een goede weerspiegeling is van de cliënten die de raad vertegenwoordigt. Gezien de verschillen tussen instellingen en cliëntenraden is geen maximum bepaald.

Tip:

Kies voor een oneven aantal leden. Daarmee wordt voorkomen dat als er gestemd wordt, de stemmen gelijk verdeeld kunnen zijn.

Lid 2 Lidmaatschap

In de model medezeggenschapsregeling staat beschreven wie lid kunnen worden van de cliëntenraad. Deze opsomming is een voorbeeld en kan aangevuld of ingekort worden. Cliëntenraden en instellingen zijn vrij in deze keuze. Maak de groep waaruit gekozen kan worden niet te klein. Dat kan het vinden van nieuwe leden moeilijk maken.

Artikel 5 Tegenstrijdig belang

Van alle leden moet duidelijk zijn dat zij binnen de instelling geen tegenstrijdige belangen kunnen hebben. Zodra een afhankelijkheidsrelatie met de instelling bestaat - bijvoorbeeld bij (oud-)medewerkers of vrijwilligers met een vrijwilligersovereenkomst - is sprake van een tegenstrijdig belang. Raden moeten hier heel scherp op zijn.

Artikel 6 Werving en benoeming cliëntenraad

Lid 1 Hulp van de instelling bij werving

Cliëntenraden maken bij de werving vaak gebruik van een profiel en kunnen leden benoemen na een kennismakingsgesprek. In de praktijk blijkt dat het houden van verkiezingen voor de cliëntenraad veel werk oplevert en onvoldoende resultaat heeft. Werving en coöptatie van kandidaten zijn gebruikelijk in de praktijk. Coöptatie betekent dat de cliëntenraad zelf mensen kiest. Het is ook gebruikelijk dat mensen zichzelf aanmelden als kandidaat.

Lid 2 Zittingsperiode

Dit onderdeel van het model sluit aan bij de Governancecode Zorg. Het zorgt ervoor dat er elke vier (of acht) jaar nieuwe leden in de cliëntenraad zitten. Een zittingsperiode van vier jaar zorgt voor ervaren leden en continuïteit in de cliëntenraad. Maak de zittingsperiode niet te kort, omdat dan veel tijd gaat zitten in herbenoemingen. Ook bestaat het risico dat de cliëntenraad dan onvoldoende leden met kennis en ervaring over de medezeggenschap en zorg heeft.

Lid 3 Terugkeer in de cliëntenraad

Het is binnen de medezeggenschap gebruikelijk dat de samenstelling van raden na verloop van tijd verandert. Daarom is in het model de zittingsperiode voor cliëntenraadsleden beperkt tot maximaal acht jaar. Deze bepaling voorkomt dat voormalige leden na hun maximale zittingsperiode direct terugkeren. Deze bepaling hoeft niet te worden opgenomen.

Lid 4 Wie benoemt de leden van de cliëntenraad?

LOC is er een groot voorstander van dat de cliëntenraad zelf over de benoeming van de leden gaat. In het model wordt een keuze (optie a of b) voorgelegd, omdat de brancheorganisaties ook de mogelijkheid open willen houden dat het bestuur benoemt op basis van een voordracht. Hoewel het benoemen op zich meestal een formaliteit is, bestaat de kans dat het bestuur zo toch invloed kan uitoefenen op de samenstelling van de raad. Daarom is LOC er ook voor dat de raad zelf zijn leden benoemt. De raad is namelijk al ingesteld door de instelling en kan het best over de eigen samenstelling besluiten.

Artikel 7 Benadeling

Lid 1 Geen benadeling door lidmaatschap

Het komt in de praktijk soms voor dat leden van de cliëntenraad last hebben van het feit dat zij cliëntenraadslid zijn. Bijvoorbeeld als de instelling het niet eens is met een raadslid en daardoor in de zorg benadeeld wordt. De last die zij ervaren kan van invloed zijn op het werk van de cliëntenraad en daarmee op de medezeggenschap. Dit mag niet gebeuren en daarom is deze bepaling opgenomen. Het is erg belangrijk dat cliëntenraden deze bepaling behouden.

Lid 2 Deelname aan activiteiten

Deze bepaling is vooral van belang voor cliëntenraden in de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Op basis van deze bepaling kunnen leden vrijstelling krijgen van (therapeutische) afspraken en/of verplichtingen om zodoende deel te kunnen nemen aan activiteiten van de cliëntenraad. Het is erg belangrijk dat cliëntenraden in de ggz deze bepaling behouden in de medezeggenschapsregeling.

Artikel 9 Ontslag van een lid van de cliëntenraad

Lid 1 Wie kan een lid ontslaan?

Let er bij deze bepaling goed op dat dezelfde keuze gemaakt wordt als bij het benoemen van de leden van de cliëntenraad. Dus als ervoor gekozen wordt dat de cliëntenraad zelf zijn leden benoemt, dan moet de cliëntenraad ook zelf leden kunnen ontslaan.

Lid 3 Redenen voor ontslag

In het model staan de meest voorkomende redenen om een lid van de cliëntenraad te ontslaan. Deze lijst kan aangevuld worden. Denk hier met alle betrokken partijen goed over na.

Artikel 10 Faciliteiten

Lid 1 Voorzieningen

In het model staat een lijst met voorbeelden van voorzieningen. Deze lijst kan aangepast of aangevuld worden. Zie het vooral als een minimum aan voorzieningen. Aanvullende voorzieningen kunnen het werk van de cliëntenraad vergemakkelijken.

Lid 3 Inzet communicatie

De instelling moet de cliëntenraad helpen bij het werven van leden, ophalen van informatie en afleggen van verantwoording aan de achterban (artikel 5 lid 3). Daarbij gaat het ook om communicatie. De afdeling of de persoon die binnen de instelling over de communicatie gaat, kan de cliëntenraad hierbij helpen.

Lid 4 Budget

De Wmcz 2018 (artikel 6 lid 3) schrijft voor dat de instelling de kosten betaalt die de cliëntenraad maakt om zijn werk te kunnen doen. Op basis van de begroting en in overleg met de cliëntenraad, stelt de instelling budget beschikbaar.

Lid 5 Jaarplan en begroting

Hoe hoog het budget van de cliëntenraad moet zijn, hangt af van het aantal leden en de activiteiten van de raad. Het is raadzaam om als cliëntenraad op basis van een jaarplan een begroting op te stellen en deze vooraf met de instelling te delen.

Lid 6 Overschrijding budget

Communiceer altijd richting de instelling welke kosten de cliëntenraad wil maken en wanneer deze de begroting overschrijden. Vanwege het grote belang om hier helder over te communiceren, is deze bepaling opgenomen.

Lid 7 Motivering overschrijding

Het krijgen van toestemming voor het overschrijden van het budget is vanuit deze bepaling verplicht. Het gaat immers om middelen (geld) van de instelling. Geef altijd van te voren aan waarom overschrijding noodzakelijk is.

Lid 8 Betaling van overschrijding

Deze bepaling is een waarborg voor instellingen. Het kan dus zijn dat de cliëntenraad zelf voor de kosten opdraait als er geen toestemming is voor overschrijdingen. Ga hier dan ook zorgvuldig mee om.

Lid 9 Structurele overschrijding

Het kan zijn dat er een budgetoverschrijding is die blijvend is, bijvoorbeeld omdat het aantal leden is uitgebreid of de cliëntenraad extra activiteiten op zich heeft genomen. Dan moet het budget blijvend omhoog. Geef dit vooraf aan bij de instelling.

Lid 10 Toestemming onverwachte kosten

Het kan zijn dat een post niet op de begroting staat. Hierbij valt te denken aan het inhuren van deskundigheid bij het inrichten van de medezeggenschap. Ook voor onverwachte kosten moet ook toestemming worden gevraagd, net als bij overschrijdingen.

Lid 11 Basis- en specifieke kosten

Cliëntenraden maken verschillende kosten. De Wmcz 2018 geeft als voorbeeld van specifieke kosten de kosten voor scholing, onafhankelijke ondersteuning en het voorleggen van een geschil of verzoek aan de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden. Het model noemt in lid 11 de kostenposten die onder het budget van de cliëntenraad vallen. Het is raadzaam de kostenposten in de medezeggenschapsregeling op te nemen zodat hier duidelijkheid over bestaat. De lijst die in het model staat, is niet uitputtend en kan worden aangepast of aangevuld. Zo kan ook kinder- of dierenopvang een post zijn. De cliëntenraad moet wel aan kunnen geven waarom een kostenpost is opgenomen. De raad staat dan sterker bij het aanvragen van het budget.

Let op:

De cliëntenraad maakt hier ook een keuze over de vergoeding die leden van de cliëntenraad krijgen voor hun werk. Doe dit onder meer op basis van bestaande afspraken. Kijk of deze nog passend en/of wenselijk zijn of aangepast moeten worden.

Lid 12 Kosten onafhankelijke ondersteuning

De cliëntenraad heeft recht op onafhankelijke ondersteuning (artikel 6 lid 3). Het is noodzakelijk om aanvullende afspraken te maken over de onderwerpen die in het model genoemd worden. Voor de cliëntenraad, instelling en ondersteuner is dan duidelijk hoe en waar ondersteuning ingezet kan worden. Cliëntenraden kunnen bij LOC een voorbeeldprofiel en uitgebreide informatie over de rol van de ondersteuner opvragen.

Lid 13 en 14 Inzage kosten

In het model wordt hier een keuze voorgelegd. Als de cliëntenraad zijn eigen budget beheert maar geen boekhouding heeft of geen verantwoording aflegt, kan de instelling het budgetbeheer overnemen. Als de instelling het budget beheert, is het belangrijk dat de cliëntenraad inzage heeft in de besteding van het budget. De instelling verleent de cliëntenraad ieder kwartaal inzage in de gemaakte kosten.

***“Effectieve
medezeggenschap
begint bij een
heldere visie.”***

Lid 15 Besteding basiskosten binnen kaders

Deze bepaling is opgenomen omdat de uitgave voor de basiskosten in een jaar kunnen veranderen. Bijvoorbeeld door een groei van het aantal cliëntenraadsleden waardoor reiskosten toenemen.

Artikel 11 Informatie en geheimhouding

Lid 1 Recht op informatie

Belangrijk bij deze bepaling is dat de cliëntenraad beargumenteerd aangeeft welke informatie zij nodig heeft. Op voorwaarde dat de cliëntenraad weet welke informatie de instelling beschikbaar heeft. Dat is een verantwoordelijkheid van de instelling.

Lid 2 Vorm van aanleveren

Geef hier aan in welke vormen de cliëntenraad de informatie wil ontvangen. Dit verschilt sterk per zorgsector. Daarom is de lijst vrij invulbaar. Denk hier vooraf goed over na. Dan kan altijd verwezen worden naar deze afspraken. Een voorbeeld is dat alle informatie voor de cliëntenraad ook te beluisteren is.

Lid 3 Begrijpelijke informatie

In de medezeggenschapsregeling moet staan hoe de cliëntenraad op een voor hem begrijpelijke wijze geïnformeerd wordt (Wmcz 2018 artikel 3 lid 7). Wat 'begrijpelijke' informatie is, kan per cliëntenraad verschillen. De cliëntenraad moet daarom eerst helder hebben wat hij onder begrijpelijke informatie verstaat. Denk daarbij aan: eenvoudig Nederlands, korte zinnen, gebruik van illustraties, geen afkortingen, indien gewenst een mondelinge toelichting, plannen met een samenvatting, en aandacht voor het cliëntenperspectief. Daarna kunnen afspraken met de instelling gemaakt worden.

Artikel 12 Voorbereiding van een besluit

Lid 1 Onderwerpen

De in het model genoemde onderwerpen komen voort uit de Wmcz 2018:

- a. *wijziging doelstelling of grondslag*
Dit gebeurt eigenlijk alleen bij een fusie of overname.
- b. *fusie of duurzame samenwerking*
Als er een centrale cliëntenraad is, wordt deze meestal betrokken bij punt a. en b. Als dat zo is, hoeven deze bepalingen niet in de medezeggenschapsregeling opgenomen te worden.
- d. *ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing*
De Wmcz 2018 zegt dat dit enkel gaat om de betrokkenheid van cliëntenraden die actief zijn in instellingen waar mensen langdurig kunnen verblijven. Op basis van hun huidige samenwerkingsovereenkomst hebben de andere raden adviesrecht over ingrijpende verbouwingen en verhuizingen. Alleen met hun instemming kunnen zij dit adviesrecht kwijtraken.
- e. *selectie en benoeming van leidinggevenden*
De cliëntenraad moet betrokken worden bij de selectie en benoeming van leidinggevenden die direct leiding geven aan zorgverleners in instellingen waar mensen wonen. Het is goed hier te benoemen om welke leidinggevenden het gaat en personeelszaken (PZ) hierover te informeren. Dan kan PZ vroegtijdig de cliëntenraad betrekken. De cliëntenraad kan betrokken worden bij het opstellen van het profiel, de werving en de selectie van deze leidinggevenden.

Lid 2 Vroegtijdig informeren over voorgenomen besluiten

De cliëntenraad en de instelling moeten samen bepalen wanneer er geïnformeerd wordt en wat 'vroegtijdig' inhoudt. Voor de cliëntenraad is het van belang om zo vroeg mogelijk op de hoogte te zijn van voorgenomen besluiten (besluiten die de instelling wil nemen). De raad heeft dan tijd om zich voor te bereiden. Tevens is het voor de cliëntenraad van belang dat zo snel mogelijk duidelijk is op welke manier de raad betrokken wordt bij de besluitvorming. Neem dit punt ook mee in de medezeggenschapsregeling.

Artikel 13 Verdeling bevoegdheden cliëntenraad

Lid 2 Aanvullende regeling centrale cliëntenraad

Deze bepaling verwijst naar de aanvullende medezeggenschapsregeling voor de centrale cliëntenraad. Hierin staat hoe de bevoegdheden zijn verdeeld tussen de centrale cliëntenraad en de lokale cliëntenraden. Dit lid kan ook vervangen worden door de passage uit de aanvullende regeling op te nemen. Dan weet de cliëntenraad waar hij zelf over gaat en waar de centrale raad over gaat.



Artikel 14 Advies

Lid 1 Onderwerpen

In de Wmcz 2018 verandert er qua rechten van cliëntenraden nogal wat. Sommige rechten zijn nieuw en sommige rechten worden beperkt of zijn niet meer opgenomen. In de alinea's hieronder staat wat de verschillen zijn. Als de cliëntenraad en de instelling een geldige samenwerkingsovereenkomst hebben, zijn de adviesrechten die niet meer voorkomen in de Wmcz 2018 of daarin zijn beperkt, per 1 juli 2020 bovenwettelijk (dat wil zeggen dat ze nog gelden).

Let op:

Cliëntenraden moeten akkoord gaan met de overdracht (het afstaan) van bovenwettelijke rechten. Als de cliëntenraad een adviesrecht wil houden, moet hij wel aan kunnen geven waarom dit wenselijk is.

Bij c., d. en e. richt de Wmcz 2018 zich op de zorgverlening. Terwijl de oude Wmcz zich op de instelling als geheel richtte. Dit zou kunnen betekenen dat een cliëntenraad minder te zeggen krijgt over vastgoed en dienstverlening. Het is raadzaam hier afspraken over te maken.

Let op:

Cliëntenraden moeten instemmen met het afstaan van deze bevoegdheden of de bevoegdheden behouden in de nieuwe regeling.

f. *profielschets benoeming leden raad van toezicht en raad van bestuur*

Het adviesrecht over het profiel van de leden van de raad van toezicht is nieuw. Als er een centrale cliëntenraad is, ligt dit recht meestal bij deze raad. De oude Wmcz gaf de cliëntenraad adviesrecht over de benoeming van 'degenen die de hoogste zeggenschap zullen uitoefenen bij de leiding van arbeid in de instelling'. Daarom hebben lokale cliëntenraden adviesrecht hebben over de benoeming van hun overlegpartner en centrale raden adviesrecht over de benoeming van de leden van de raad van bestuur. Na de inwerkingtreding van de Wmcz 2018 zijn dit bovenwettelijke bevoegdheden geworden.

Let op:

cliëntenraden moeten instemmen met het verlies van deze bevoegdheden, of de bevoegdheden behouden in de nieuwe regeling.

h. *het algemene huisvestingsbeleid, ingrijpende verbouwing, nieuwbouw of verhuizing*

In de Wmcz 2018 is het adviesrecht over de opheffing van de instelling verdwenen. Ook geeft de Wmcz 2018 het adviesrecht over bouw en verhuizing alleen aan cliëntenraden van instellingen waar mensen wonen. Cliëntenraden van andere instellingen moeten of akkoord gaan met het verlies van het adviesrecht over ingrijpende verbouwing en verhuizing of pleiten voor behoud van dit recht.

Let op:

Cliëntenraden moeten instemmen met het afstaan van deze bevoegdheden, of de bevoegdheden behouden in de nieuwe regeling. Voor cliëntenraden van instellingen waar mensen wonen is het adviesrecht over het algemene huisvestingsbeleid en nieuwbouw voor cliëntenraden, nieuw.

i. *selectie en benoeming leidinggevende zorgverleners*

In de Wmcz was dit een verzwaaard adviesrecht. In de medezeggenschapsregeling staat om welke functionaris (functie) het gaat en op welke wijze de cliëntenraad betrokken is bij de benoeming.

Let op:

Cliëntenraden moeten instemmen met het afstaan van dit verzwaaard adviesrecht of dit recht behouden in de nieuwe regeling.

j. en k. *benoeming Wzd-functionaris of geneesheer-directeur*

Dit zijn nieuwe adviesrechten. De Wzd-functionaris gaat over de inzet van onvrijwillige zorg in de ouderenzorg en de verstandelijk gehandicaptenzorg. Dit in het kader van de Wet zorg en dwang (Wzd). De geneesheer-directeur is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken rondom de zorg en de inzet van verplichte zorg in de ggz.

l. beleidsplan verplichte zorg

Dit is een nieuw adviesrecht en geldt voor cliëntenraden in de ggz. In de Wmcz 2018 staat niets over een beleidsplan onvrijwillige zorg. Als deze beleidsplannen echter gezien worden als uitwerkingen van het algemeen beleid op het gebied van de veiligheid, dan hebben alle cliëntenraden instemmingsrecht hierop.

Lid 2 Inhoud adviesaanvraag

Deze bepaling geeft aan wat er in een adviesaanvraag moet staan. Het is goed om daaraan toe te voegen op basis van welk artikel in de medezeggenschapsregeling de instelling advies vraagt en welke maatregelen als gevolg van het besluit genomen moeten worden. Cliëntenraden kunnen bij LOC een model-format voor een adviesaanvraag opvragen.

Lid 3 Bevoegde cliëntenraad

Deze bepaling geeft aan dat een adviesaanvraag bij de juiste cliëntenraad terecht moet komen.

Lid 4 Tijd

Het is nieuw dat de cliëntenraad genoeg tijd moet krijgen om tot een goed advies te kunnen komen.

Lid 5 Termijn

De cliëntenraad krijgt een bepaalde tijd om advies uit te brengen. Meestal is dit zes weken. Snelle besluitvorming kan soms gewenst zijn. Bijvoorbeeld bij een crisis of een overname. De cliëntenraad kan dan in gesprek gaan om de termijn aan te passen.



Let op:

Spreek een termijn af die voor beide partijen passend is.

Artikel 15 Instemming

Lid 1 Onderwerpen

Het verzaamd adviesrecht wordt voor het grootste deel vervangen door het instemmingsrecht. De onderwerpen die onder het instemmingsrecht vallen, verschillen van de verzaamd adviesrechten in de oude Wmcz. In de alinea's hieronder staat wat de verschillen zijn. Als de cliëntenraad en de instelling een geldige samenwerkingsovereenkomst hebben, zijn de verzaamd adviesrechten die niet meer voorkomen in de Wmcz 2018 of daarin zijn beperkt, per 1 juli 2020 bovenwettelijk (dat wil zeggen dat ze nog gelden).



Let op:

Dit betekent dat cliëntenraden akkoord moeten gaan met het afstaan van bovenwettelijke rechten. In de memorie van toelichting staat dat de instelling uiteraard ook voorgenomen besluiten over andere onderwerpen dan in de Wmcz 2018 staan ter instemming voor kan leggen. Als de cliëntenraad een recht wil behouden, moet hij aan kunnen geven waarom dit wenselijk is. Bevoegdheden die bij de centrale cliëntenraad liggen, worden hier niet opgenomen.

a. *medezeggenschapsregeling, klachtenregeling en voor cliënten geldende regelingen*

Het instemmingsrecht van een cliëntenraad op de medezeggenschapsregeling kan niet aan een andere (centrale) cliëntenraad worden overgedragen (Wmcz 2018 artikel 3 lid 6).

b. *profielchets personen in kader Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg*

Dit gaat over de klachtenfunctionaris. De oude Wmcz geeft een verzaamd adviesrecht voor 'het aanwijzen van personen die belast worden met de behandeling van klachten cliënten'. Daarbij gaat het meestal om leden van de klachtencommissie. Als er geen klachtencommissie is, gaat het om de functionaris die de klachten in behandeling neemt en afhandelt. Dat is dus een andere persoon dan de klachtenfunctionaris.



Let op:

Als cliëntenraden op dit onderwerp verzaamd adviesrecht houden of een instemmingsrecht krijgen, is het aan te raden om met de instelling af te spreken hoe de cliëntenraad zijn adviesrecht bij de benoeming van de leden van de klachtencommissie of van de functionaris die klachten afhandelt, kan invullen. Cliëntenraden kunnen betrokken zijn bij het opstellen van het profiel, de werving en de selectie.

c. *procedure opstellen en bespreken zorgplannen*

Dit is een nieuwe bepaling in de Wmcz 2018 en kent in verschillende sectoren verschillende namen zoals: behandelplan, zorgleefplan en hulpverleningsplan.

d. *kwaliteit, veiligheid en hygiëne*

De oude Wmcz zegt het ‘*algemene beleid op het gebied van veiligheid, gezondheid of de hygiëne en de systematische bewaking, beheersing of verbetering van de kwaliteit van de aan cliënten te leveren zorg.*’ Ook geeft de oude Wmcz de cliëntenraad een verzaamd adviesrecht over het algemeen beleid op het gebied van de gezondheid. Cliëntenraden moeten instemmen met het afstaan van dit verzaamd adviesrecht of dit recht behouden in de nieuwe regeling. Het is aan te raden om af te spreken wat precies verstaan wordt onder het algemene beleid op het gebied van kwaliteit.

Let op:

Specificeer dit in je eigen regeling.

f. *voeding, geestelijke verzorging, recreatie en ontspanning en maatschappelijke bijstand*

De Wmcz 2018 voegt hieraan toe *indien het een instelling betreft waarin cliënten gedurende het etmaal kunnen verblijven*. In de ggz gaat het naast recreatie en ontspanning ook over dagbesteding en arbeid. Cliëntenraden van instellingen die geen 24-uurszorg bieden, moeten instemmen met het afstaan van dit verzaamd adviesrecht of dit recht behouden in de nieuwe regeling. Ook kan ervoor gekozen worden het recht om te zetten in een instemmingsrecht.

g. *sociaal plan bij verbouwing, nieuwbouw of verhuizing*

Dit gaat over het plan dat de verhuizing van cliënten regelt. Dit is een nieuwe bepaling in de Wmcz 2018 die geldt voor instellingen waar mensen langdurig kunnen verblijven.

Let op:

Cliëntenraden van andere instellingen hebben dit recht ook omdat het gezien kan worden als een voor cliënten geldende regeling (artikel 15 lid 1 onder a).

h. *inrichting ruimtes voor zorgverlening*

Dit is een nieuwe bepaling die geldt voor cliëntenraden in instellingen waar mensen wonen. Dit zijn naast de ruimtes waarin cliënten onderzocht, behandeld of verpleegd worden ook eet- en recreatiezalen, sport- en snoezelruimtes, sanitaire ruimtes en gangen.

i. *selectie en benoeming onafhankelijke cliëntondersteuning*

Dit is een nieuwe bepaling.

Let op:

Aanvullende afspraken hierover zijn heel belangrijk. Deze afspraken gaan onder andere over de betrokkenheid bij het profiel, de werving, selectie en aanstelling.

Lid 2 Inhoud instemmingsverzoek

Deze bepaling geeft aan wat er in de instemmingsaanvraag moet staan. Het is goed om daaraan toe te voegen op basis van welk artikel in deze regeling de instelling instemming vraagt en welke gevolgen het besluit heeft. De cliëntenraad kan bij LOC een model-format instemmingsverzoek opvragen.

Lid 3 Bevoegde cliëntenraad

Deze bepaling geeft aan dat er altijd goed gekeken moet worden of een verzoek om instemming bij de juiste cliëntenraad terecht komt.

Lid 4 Tijd

Dit is een wettelijke bepaling (Wmcz 2018 artikel 8 lid 3). Nieuw is dat de cliëntenraad genoeg tijd moet krijgen om tot een goed oordeel te komen. De wezenlijke invloed op het te nemen besluit is vervallen omdat verzaamd advies wel van wezenlijke invloed kan zijn en instemming niet. Een taalkundige kwestie dus.

Het is goed als de instelling en de cliëntenraad zo veel mogelijk tot overeenstemming komen in de tijd tussen de instemmingsaanvraag en het besluit om wel of niet in te stemmen.

Lid 5 Niet willen instemmen

Dit is een wettelijke bepaling (Wmcz 2018 artikel 8 lid 4). Doel van het overleg is om te kijken of partijen het toch nog eens kunnen worden.

Lid 9 Besluit zonder instemming

Een besluit dat genomen is zonder instemming van de cliëntenraad en zonder toestemming van de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden mag eigenlijk niet. De raad kan dan een beroep op de nietigheid doen. Het besluit geldt dan als nooit genomen. De uitvoering van het besluit moet worden stilgelegd en zover mogelijk worden teruggedraaid.

Artikel 16 Ongevraagd adviesrecht

Lid 1 Onderwerpen

De cliëntenraad kan ongevraagd advies geven over alles wat van belang is voor cliënten. Dit kan gaan over onderwerpen waarvoor de cliëntenraad adviesrecht of instemmingsrecht heeft, maar dus ook over andere onderwerpen.



Let op:

Dit biedt de cliëntenraad veel vrijheid om ongevraagd advies uit te brengen.

Lid 4, 5 en 6 Positie LCvV

Een ongevraagd advies over de onderwerpen die onder het instemmingsrecht vallen, is een verzaamd advies. Als een ongevraagd verzaamd advies niet wordt overgenomen door de bestuurder, kan de cliëntenraad naar de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden (LCvV) stappen om alsnog om uitvoering van het advies te vragen. De LCvV kan bepalen dat (delen van) het advies uitgevoerd moeten worden. Of dat het advies inderdaad niet opgevolgd hoeft te worden.

Artikel 17 Raad van toezicht

Lid 1 Bindende voordracht

Dit recht is bij grotere organisaties vaak aan de centrale cliëntenraad toebedeeld.



Let op:

Dat over ten minste één lid wordt gesproken. De cliëntenraad kan dus met de instelling afspreken meer leden bindend voor te dragen.

Hoofdstuk 2. Bijzondere situaties

In het model staan in dit hoofdstuk twee artikelen. Deze regelen de vrijwillige cliëntenraad en de ontbinding van de cliëntenraad.

Artikel 21 Ontbinden cliëntenraad

De cliëntenraad kan alleen worden ontbonden als de raad structureel tekort schiet in de belangenbehartiging en vertegenwoordiging van de achterban. Voor ontbinding van de cliëntenraad is instemming van de raad zelf nodig. Als de raad niet instemt, kan de bestuurder of een representatieve groep van cliënten en/of vertegenwoordigers de Landelijke Commissie van Vertrouwenslieden om toestemming vragen.

Hoofdstuk 3. Slotbepalingen

Artikel 23 Wijziging en inwerkingtreding

Lid 2 Samenhang met de medezeggenschapsregeling centrale cliëntenraad

De medezeggenschapsregeling van de lokale cliëntenraad en van de centrale cliëntenraad moeten op elkaar aansluiten. Je kan niet het een zonder het ander hebben als er een centrale cliëntenraad is.

Lid 3 Wat als er iets niet geregeld is in de medezeggenschapsregeling?



Let op:

de cliëntenraad kan hieraan toevoegen dat de instelling altijd de cliëntenraad om advies of instemming vraagt over een besluit dat de organisatie wil nemen.

Lid 6 Ingaan van de medezeggenschapsregeling, datum en plaats en handtekeningen

Het is belangrijk dat duidelijk is wanneer de medezeggenschapsregeling is vastgesteld. Dit wordt nogal eens vergeten zodat instellingen en cliëntenraden niet weten welke afspraken gelden en/of niet terug kunnen vallen op gemaakte afspraken. Ook is het belangrijk dat de medezeggenschapsregeling duidelijk vindbaar is voor nieuwe leden van de cliëntenraad en nieuwe bestuurders, directie en management.

Ondersteuning door LOC

Wanneer je daar behoefte aan hebt, biedt LOC op maat ondersteuning aan bij het traject om te komen tot een (hernieuwde) medezeggenschapsregeling of het (opnieuw) inrichten van jouw medezeggenschapsstructuur.

Neem voor meer informatie en voor al je andere vragen contact op met de vraagbaak van LOC. Deze is telefonisch bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 09:00 tot 17:00 uur op (030) 284 32 00. Je kunt ook mailen naar vraagbaak@loc.nl





Advies en
ondersteuning
(op maat) nodig?
**Word ook
lid!**

LOC is een netwerk van mensen die betrokken zijn bij de zorg.
We willen dat elk mens een waardevol leven kan leiden. Ook als die
zorg nodig heeft. We hebben dat verwoord in een visie: 'waardevolle zorg'.
Die vind je op www.loc.nl, net als de mogelijkheden om je aan LOC te verbinden.
Zo kun je bijvoorbeeld lid, vriend, ambassadeur of vrijwilliger worden.



www.loc.nl